

ÉVSZAKOS

Az Oktatási Hivatal

Pécsi Pedagógiai Oktatási Központjának negyedéves hírlevele

2022. TÉLI HÍREK

A tartalomról:

- ♦ Jogszabályváltozások
- ♦ Aktualitások
- ♦ Kiemelt témánk: válaszáton
- ♦ Pedagógiai kaleidoszkóp
- ♦ Új rovatunk: Örökzöld
- ♦ Tanulmányi versenyek
- ♦ Pedagógustájékoztató

TARTALOMJEGYZÉK

Jogszályváltozások	4
Aktualitások	
Intézményi igények felmérése - Igényfelmérő felület nyitva	5
Pályázat „az Oktatási Hivatal Bázisintézménye” cím elnyerésére	6
Válaszúton	
Az adventi várakozásban Isten önmagával ajándékoz meg minket, hogy legyen végre világosság ebben a zavarodott világban - Felföldi László pécsi megyéspüspök adventi üzenete	7
A választás szabadsága	10
A maradás vagy változás kockázata a felsőoktatás modellváltásának példáján okulva - Lengvárszky Attila	
Pedagógiai kaleidoszkóp	
Állati jó napok - Dr. Kádár Péter	12
Arany-esélyek a „szokatlan úton”	14
Egyéni fejlesztési lehetőségek paradigmaváltás idején - Dr. Zalay Szabolcs	
Nézőpontváltás	19
Konfliktuskezelés és megoldáskeresés a Pécsi Református Kollégium Nagyarsányi Általános Iskolájában - Pintérné Lázok Orsolya	
Válaszúton a kollégiumok	23
Covid-19 esettanulmánytól a jövő felé - Horváth Balázs	
Válaszúton	26
„Bízd az Úrra dolgaidat, akkor teljesülnek szándékaid.” - Galambos Jakabné	
Integráció vagy inklúzió (egy iskola inkluzív jó gyakorlatai Kétújfaluban) - Kovácsévicsné Tóth Marianna	29
Örököld	
Ajánló új rovatunkhoz	34
Hogyan legyünk „Zöld Intézmény”?	35
A fenntarthatóság egészintézményes megközelítése tanulószervezeti működésben - Dobrás Éva	
Tanulmányi versenyek	
A 2022/2023. tanév Oktatási Hivatal által szervezett versenyek	39
Pedagógustájékoztató	
Én is! – jelentkezési felület pedagógusoknak	40
Hasznos linkek	40
Elérhetőségeink	41

Arany-esélyek a „szokatlan úton” Egyéni fejlesztési lehetőségek paradigmaváltás idején

Amikor Arany János hőse, Toldi Miklós ráébred különlegességére, és nem a „boglyák hűvösébe” húzódik a legtikasztóbb nyári melegben, hanem kiáll a keresztútra, mert „más mezőre vágyik e határrul”, akkor azonnal érkezik számára a válasz értelmes makro- és mikrokozmoszunkból: „porfelhő kerekedik”, és jó a királyi sereg a nádor vezetésével (Arany, 1847). S a „Jel”, mely mindig ott rejtőzik körülöttünk, bennünk – felfénylik, s megmutatja a továbblépés lehetőségét, megfogalmazva az újabb vágyat, amely előbbre vihet: „Hej! ha én is, én is köztetek mehetnék, Szép magyar vitézek, aranyos leventék!” Tipikus példája ez a Carl Jung által „szinkronicitásnak” leírt élménynek, amikor tudjuk, hogy ez nem véletlen (Jung, 1973). Jung szerint ez a lelki ébredés kulcsfontosságú eleme, mely elvezet minket az egocentrikus gondolkodásból egy magasabb szintű tudatosság felé.

Ilyen „jelentőségteljes véletlennek” látszó események segíthetnek minket, pedagógusokat is helyes választásokhoz az olyan „válaszutakon”, amelyen most is járunk – több szinten is.

1. ábra. Az élet vonalai I. (fotó: Dr. Zalay Szabolcs)

Globálisan jelentős paradigmaváltáson megy keresztül az egész pedagógiai rendszer. Az ismeretcentrikus, „magolós pedagógiát”, már rég felváltani kívánja egy kompetencialapú, gyakorlatias, „pragmatista pedagógia”. Ám mind a mai napig – világviszonylatban – csak töredékesen sikerül ez az áttörés, számtalan „reformbukdácsláson” keresztül, talán szerencsére, vagy nem is véletlenül, értékeinket féltve (Németh, 1996). Mígnem elérkeztünk egy újabb határhoz, amely egy újabb paradigma körvonalait sejteti, amely már mindkét irányt meghaladni kívánja. Szintetizálni az értékközvetítést a gyakorlati hasznossággal, egy olyan pedagógiát teremtve, mely a hagyomány átörökítését csak az életrevalóság, a kompetenciafejlesztést pedig csak az ember egyetemes, univerzális mivolta tükrében hajlandó értelmezni és alkalmazni, veszélyeztetett helyzetére is tekintettel.

Ez a körvonalazódó új pedagógia a „homo student”, a „tanuló embert” helyezi középpontba, felélesztve egyrészt az archaikus világkép már-már elveszett szemléletmódját, a test-lélek-szellem hármasságával, modernizálva azt, fizikai-érzelmi-értelmi fejlesztési koncepciójával, a fizikai állapot, a lelkiállapot és a tudatállapot autonóm komplexitásában, másrészt felhasználva a legújabb kvantumfizikai, neurobiológiai, kognitív és pozitív pszichológiai ismereteket az emberről (Zalay, 2021). A tanulás számtalan új módját építi be formálódó rendszerébe ez a pedagógiai világkép, sorra használva ki a gyakorlati tapasztalatok számtalan régi és friss tudását, amelyek életképesek tudnak lenni az újabb és újabb generációk

nevelésében, egyúttal válaszokat jelentenek az aktuális társadalmi, politikai, gazdasági, kulturális kihívásokra, amelyek között élünk, a digitalizációtól a fenntarthatóságon át a személyes elidegenedési problémákig.

2. ábra. Az élet vonalai II. (fotó: Dr. Zalay Szabolcs)

A magyar pedagógiai rendszer szintén átéli ezt a „vajúrást”. A szülési fájdalmak már-már az elviselhetetlenségig fokozódnak. Mindenki látja, hogy baj van, de kevesen tudják, hogy mi a probléma valódi oka és megoldása. Számptalan magyar pedagógiai reformkísérlet halt el már sokszor „magzatkorában” a különböző szereplők és tényezők szerencsétlen „csillagállása” miatt, vagy az alapvetően különböző ideológiai alapállású döntéshozók csatározásai közepette. (Zsolnai, 2013) Előbb az elmaradottságot kellett orvosolni, később a trianoni sebeket gyógyítani, majd a szocialista embertípus nevelését ellensúlyozni, végül megélni a munkaerő-piaci elvárások benyomulását a pedagógiai térbe egy rendkívül sokrétű fenntartói szerkezetben dolgozó, nem homogén pedagógus karral, akik kontraszelektív módon választódtak ki évtizedeken keresztül, egy negatív spirálba tekeredve, ön- és társadalmi megbecsülésüket fokozatosan veszítve. Közben időnként emberfelettinek megélt küzdelemben állva, jobb sorsra hivatott értelmiségiként, a megértésért, az értékmentésért, a gyerekekért.

A jelenlegi krízis hátterében, amely az anyagi és szakmai megbecsülés méltatlan hiányának számtalan kijelzésében ölt testet, vélhetően egy sokkal mélyebben rejtőző problémacsomag fedezhető fel. Nevezetesen egy olyan identitásválság, amely a magyar pedagógia régóta meglévő ellentmondásosságából adódik össze, és szorosan összefügg nemzeti identitásválságunkkal. Kik vagyunk mi magyarok itt, egy szláv, germán, latin kulturális és nyelvi közegben? Értékesek vagyunk vagy szegyenkeznünk kell? Városiak vagy falusiak? Urbánusok vagy népiesek? Progresszívek vagy konzervatívok? Számtalan hamis dichotómia, amelyek szerint „szalámiznak” minket évszázadok óta. S akkor mit tanítsunk? Szakrális beágyazottságú műveltségünket vagy a modernnek mondott kompetenciákat? Hogyan tanítsunk? Tekintélyelvűen? Liberálisan? Tehetséget gondozunk vagy hátrányokat kompenzáljunk? Megint csak a csapdák sokasága. Szküllá és Kharübdisz között áthajózni pedig igencsak vészjósló kihívás.

3. ábra. Az élet vonalai III. (fotó: Dr. Zalay Szabolcs)

A pedagógiai környezet tehát látszólag nem kedvez egy-egy hosszútávú innovációnak. Könnyen arra a sorsra juthat némely jószándékú fejlesztés, hogy a kulturális és politikai, ideológiai „szekértáborok” csatározásának áldozatává válik, mielőtt még kifejthette volna valódi hatását. Nem így történt ez azonban a világviszonylatban egyedülálló módon szerveződő Arany János Tehetséggondozó Programmal, amely immáron huszonkét esztendeje működik a magyar köznevelési rendszeren belül, s manapság újabb esélyeit hordozza annak a megújulásnak, amelyre az egész rendszer vár. Amikor 2000 szeptemberében elindult ez a program, már akkor több olyan elem megjelent benne, amelyek a születőben lévő paradigma megvalósítási lehetőségét hordozták, ráadásul a magyar pedagógiai anomáliák többségére is választ kínáltak. A tanulásmódszertan, az önismeret, a drámapedagógia, az informatika, az idegennyelv-tanítás, az autózvezetés, a tematikus kollégiumi hétvégék, az egyéni fejlesztési tervek alkalmazása olyan innovációt jelentett, amely felhajtó erővel tudott bírni a teljes pedagógiai környezetre helyi és országos szinten egyaránt (Zalay, 2003).

A kétezres években Andrásfalvy professzor kutatásai nyomán, aki bebizonyította, hogy az ötezernél kisebb lélekszámú magyar településekről induló fiataloknak csak 2 %-a végez egyetemet, egységessé vált a köznevelésért dolgozók akarata, hogy ezen változtatni kell, hiszen rengeteg tehetségünk megy így veszendőbe. Az is az új fejlesztés mellett szólt, hogy ebben a programban jó szintézise ígérkezett a tehetséggondozásnak és a hátránykompenzálásnak. S az elmúlt huszonkét év számtalan sikert is hozott, a várakozásnak megfelelően, mind egyéni, mind szervezeti szinten, de országos viszonylatban is. Nagyon sok fiatal, akik az első évfolyamokba jártak, ma már sikeres, diplomás, családos ember. Nagyon sok iskola tantestülete a program hatására kiszélesítette módszertani repertoárját, elmélyítette a differenciáló pedagógiai tudását, és gyakorlattá tette az esélyegyenlőségért folytatott küzdelmet az iskolák mikrokörnyezetében. A programban használt módszerek egy része rendszerszinten is beépült az általános gyakorlatba. (Aranyidők, 2020).

4. ábra. Az élet vonalai IV. (fotó: Dr. Zalay Szabolcs)

A jelenlegi összetett pedagógiai krízishelyzet azonban újabb kihívások elé állítja az Arany János Tehetséggondozó Programért dolgozókat. A csak lassan korrigálható népességfogyás, a megújuló szakképzés elszívó hatása, a túlterhelt és megbecsülésükért küzdő pedagógusok helyzete, a paradigmaváltás belső és külső kényszerére rendszerszinten lassan reagáló irányítás országos szinten nehéz helyzetbe hozza a program iskoláit. Viszont jól látszik, hogy vannak tartalékok, amelyek mozgósíthatók a nehéz időkben. Nem véletlenül képviseli az a közel harminc intézmény, gimnáziumok és kollégiumok ezt a közösséget, hiszen ezek az ország legjobbjai közé számítanak. Több év munkája nyomán sikerült elérni, hogy az idej tanévtől a meglévő anyagi juttatások közé bekerült az ösztöndíj is, amely 2023 februárjától, tanulmányi eredménytől

függően, differenciálva, 4,7-es átlag felett havi 40.000 Ft-ot, 4,3 felett havi 30.000 Ft-ot és 4,00 felett havi 20.000 Ft-ot jelent tanulónként.

Az anyagi támogatásfejlesztésen kívül még ennél is nagyobb jelentősége van azoknak a helyi pedagógiai innovációknak, amelyek újabb lendületet adhatnak a program továbbfejlődésének. Ahogy ez a Pécsi Leőwey Klára Gimnáziumban is történik, a Pécsi Kodály Zoltán Kollégiummal együttműködve. A kibővített partneriskolai hálózat megerősítésével, az Arany Esély nyílt napi programmal, a Tehetségáttöréssel, az AJTP iskolák Művészeti Fesztiváljával számos nevelődési élményen keresztül fejti ki esélyteremtő nevelő munkáját a helyi pedagógiai közösség. (Zalay, 2015) Ugyanakkor nagyon fontos eleme az újabb korszakba lépésnek a kezdetektől meglévő tanulásmódszertan tantárgyi struktúrájának újrendezése.

A 2020-as megújított NAT-hoz illeszkedő kerettanterv alapján – a program keretei között – lehetőség kínálkozik arra, hogy megvalósuljon egy-egy tanuló önirányított tanulási programjának kialakítása mentori irányítással, amely az elmélyült önismereti alapokra építve, a „tanuló ember” koncepció gyakorlati megvalósítása révén a pályaaorientáció személyre szabott tervében csúcsozhat majd ki az ötödik évre. (AJTP, 2021) Ezeket az egyéni fejlesztési terveket támogatja meg az az egyedi koncepció alapján az idei tanévtől elindított tanulásmódszertani program, amely Arany híres műve nyomán a „Toldi-kód” nevet kapta, és az elbeszélő költemény tizenkét énekén vezeti végig az előkészítő évet járó gimnazistákat. Mintegy mikrokozmoszus utazáson, ahol ők maguk lehetnek a hősök, akik keresik a tehetségüknek megfelelő tanulási formákat, gyűjtik az erőforrásokat, szembenéznek személyiségük árnyékaival, s kiállhatják a próbákat, hogy végül a „király lovagjai lehessenek”, s kezdődhessen számukra, szerencsésebb helyre született társaikkal egyenlő esélyekkel, a gimnázium kilencedik évfolyama.

Az ilyen és ehhez hasonló innovációk révén az Arany János Program újra mutathat olyan „szokatlan utakat” a magyar köznevelési rendszer egészének, ahogy ez a program indulásakor is történt, amelyek élesztő hatással bírhatnak, tartalmat adhatnak a NAT szépen megfogalmazott elvi bevezetőjének gyakorlati megvalósításához, elősegítve ezzel a hagyomány és/vagy modernitás útelágazásánál „tébláboló” magyar iskola paradoxon-áthidalási kísérletét. Mert tudni kell az utat Buda felé! S ha megkérdezi valaki, hogy – „Hé, paraszt! melyik út megyen itt Budára?” (Arany, 1847), képesnek kell lennünk megmutatni, szeretettel, türelemmel, alázattal, a saját pedagógiai eszközeinkkel.

Felhasznált irodalom:

AJTP (2021): Arany János Tehetséggondozó Program kerettanterve. Tanulásmódszertan és egyéni képességfejlesztés. https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/AJTP kerettantervek (Letöltés ideje: 2022. október 23.)

Aranyidők (2022): Visszatekintés az Arany János Tehetséggondozó Program két évtizedére. Szerkesztő: Suller Zoltán ISBN 978-615-01-4310-1 Arany János Tehetséggondozó Program Intézményeinek Egyesülete. Nyíregyháza.

Arany János (1847): Toldi Kisfaludy Társaság, Pesten.

Németh András (1996): A reformpedagógia múltja és jelene. Tankönyvkiadó, Budapest.

Jung, C. G. (1973): Synchronicity. An acausal connecting principle. CW, Vol. 8. N. J. Princeton Univ. Press, Princeton.

Zalay Szabolcs (2003): A drámapedagógia lehetőségei az Arany János Tehetséggondozó Programban.

http://epa.niif.hu/03100/03124/00034/pdf/EPA03124_dpm_2003_2_017-021.pdf.

(Letöltés ideje: 2022. október 23.)

Zalay Szabolcs (2015): A művészeti versenyek tehetségfejlesztő hatása. In: Pedagógusszerepek a tehetséggondozásban. Gyakorlati megközelítések. Szerkesztette: Polonkai Mária. Géniusz Könyvek.

Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, Budapest. https://tehetseg.hu/sites/default/files/konyvek/geniusz_40_net.pdf. (Letöltés ideje: 2022. október 23.)

Zalay Szabolcs (2021): Homo studens – a tanuló ember iskolája. A Pécsi Leőwey Klára Gimnázium i

ntézményvezetői pályázata. Pécsi Tankerületi Központ. Pécs. <https://www.leoweypecs.hu/wp-content/uploads/2021/08/new.leoweypecs.hu-palyazat-dr.-zalay-szabolcs-2021.03.15..pdf>.

(Letöltés ideje: 2022. október 23.)

Zsolnai József (2003): A pedagógiai jelenkortörténet-író és a gyakorló oktatáspolitikus. Báthory Zoltán „Maratoni reform”-ját újraolvasva. Iskolakultúra, 5: 128–132. Pécs.

Forrás: Pécsi Leőwey Klára Gimnázium

Dr. Zalay Szabolcs

kutatótanár

igazgató

Pécsi Leőwey Klára Gimnázium